

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija
Izglītības, valodu un dizaina fakultātes

Izglītības vērtību transformācija mūžizglītībā

Projekts Nr. Izp-2020/1-0178

Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras un ekonomiskajai izaugsmei (IzVeTSKKEI)

Darba autore: *Mg.pead. Lāsma Balceraite*
Darba vadītāja: *Dr.paed., profesore Velta Ļubkina*

Vebinārs «Izglītības vērtība: vakar, šodien, rīt!», 06.05.2023.

Darba aktulitāte

1. Covid-19 pandēmija un politiskie notikumi pasaulē
2. Tehnoloģiju attīstība
3. Sabiedrības novecošana un migrācija

Pētījuma problēma augstāk pamatotā aktualitāti ir saistīta ar izglītības vērtību transformāciju mūžizglītībā.

Kas ir mūžizglītība un pieaugušo izglītība?

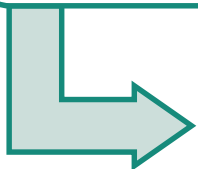
Mūžizglītība ir izglītības process cilvēka dzīves garumā, kas balstās uz mainīgām vajadzībām iegūt zināšanas, prasmes, pieredzi, lai paaugstinātu vai mainītu savu kvalifikāciju atbilstoši darba tirgus prasībām, savām interesēm un vajadzībām (Pieaugušo izglītība, 2020).

Pieaugušo izglītība daudzveidīgs mācību process, kas nodrošina pilngadīgas personas attīstību un konkurētspēju darba tirgū (Izglītības likums, 1998).

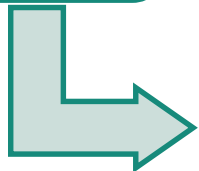
Pedagoģija

- sociāla zinātne, kura pēta skolēna un skolotāja sadarbību un komunikācijas specifisku vienotību, kas īstenojas mērķtiecīgi organizēta izglītības ieguves procesa iekšējās dinamiskās sakarībās (Žogla, 2018).

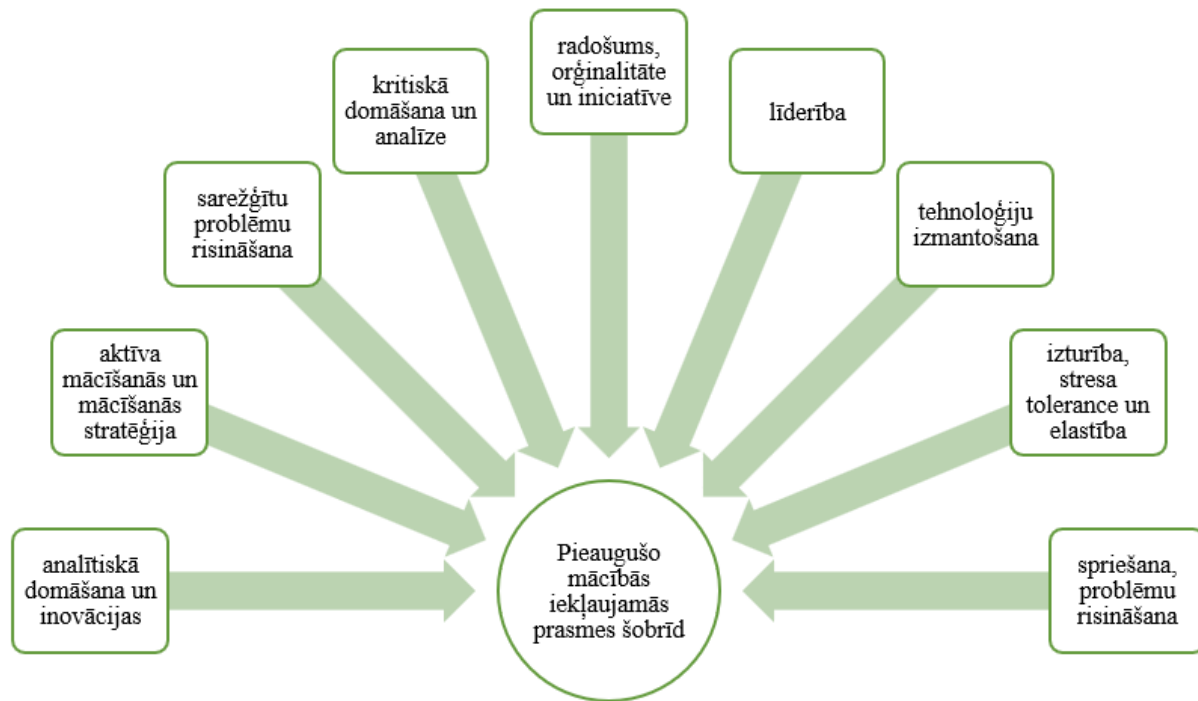
Andragoģija

- metode, kā palīdzēt pieaugušajiem mācīties un iegaumēt jaunu informāciju (Halili, Razak, Zainuddin, 2015; Noulssa).

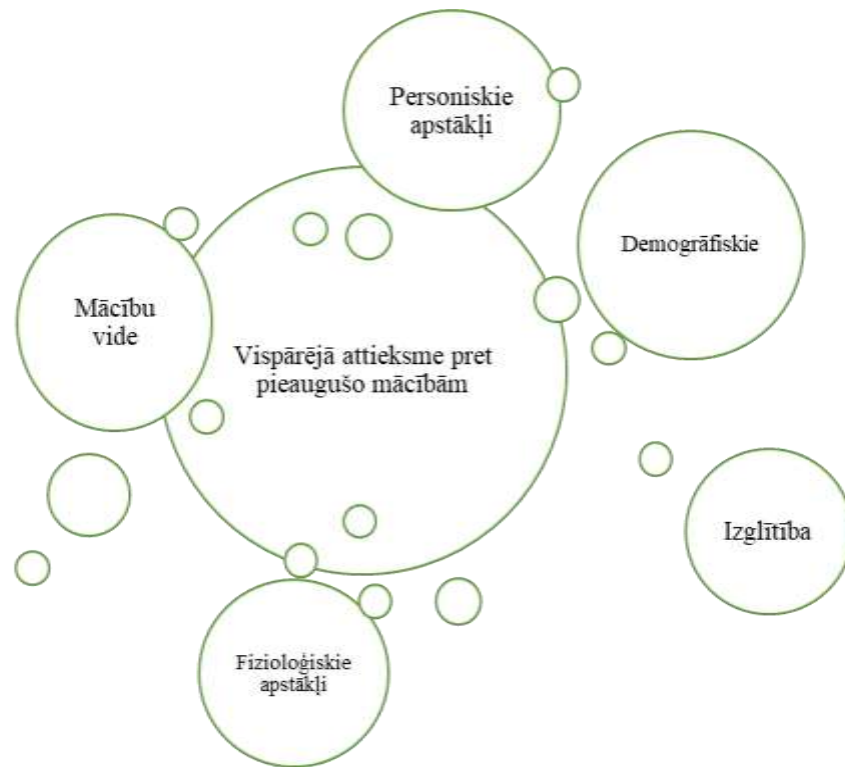

Heutagoģija

- pamatā paša vadīta mācīšanās. Heutagoģija paplašina andragoģiju, tā ir pašu vadīta mācīšanās izmantojot tehnoloģijas (Blaschke, 2012).

Pieaugušo izglītībā iekļaujamās prasmes, kas būs pieprasītas 2025. gadā (autores veidots pēc Li, 2020 pētījuma datiem)

Traucējošie faktori iesaistei pieaugušo izglītībā (Moriss, Steinmüller, Rohs, 2022; OECD, 2019)

Rezultāti (1)

Anketa tika izveidota pamatojoties uz Švarca vērtību modeļa, lai saprastu indivīda vērtības un to transformāciju, par Latvijas iedzīvotājiem Covid-19 pandēmijas un ģeopolitisko notikumu ietekmē, kas notikuši pēdējos trīs gados.

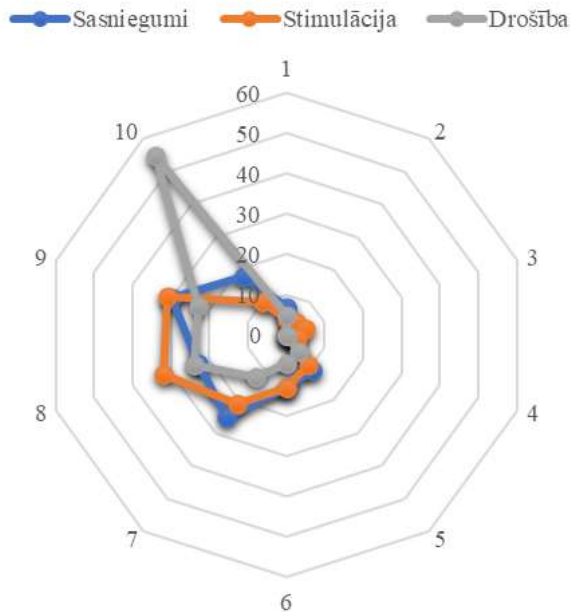
Respondentu skaits 132

Norise aptauja tika izveidota interneta aptaujas vietnē Google Forms, un interneta saite uz šo aptauju tika publicēta dažādos sociālajos tīklos

Laiks no 2022. gada aprīļa līdz novembrim

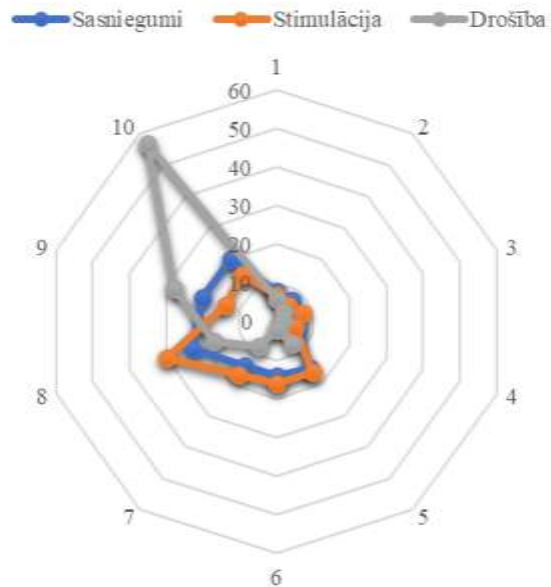
Pēc Kronbaha alfa testa iegūtais koeficients ir ar ļoti augsta ticamību $\alpha = 0,939$, tas nozīmē pietiekamu ticamību un iekšējo raksturlielumu saskaņotību.

Rezultāti (2)

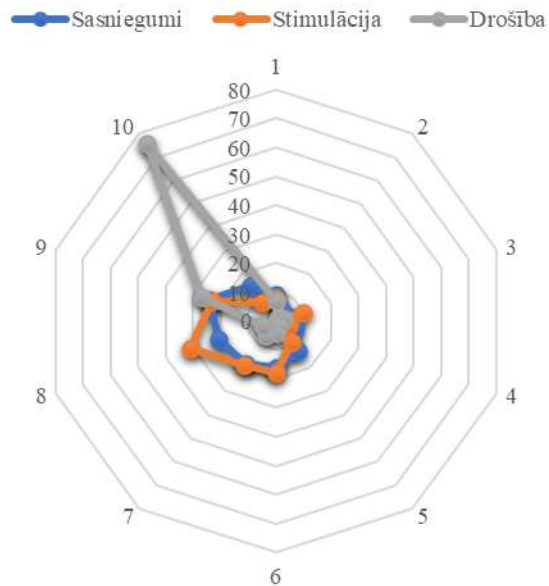
Indivīdu vērtību sadalījums vērtību sadalījums no 10 (ļoti svarīgi) 1 (ne tik ļoti svarīgi) pēc Švarca modeļa Covid-19 pandēmijas laikā (gadījumu skaits, aptaujas dati)

Rezultāti (3)

Indivīdu vērtību sadalījums vērtību sadalījums no 10 (ļoti svarīgi) 1 (ne tik ļoti svarīgi) pēc Švarca modeļa Krievijas – Ukrainas karš (gadījumu skaits, aptaujas dati)

Rezultāti (4)

Indivīdu vērtību sadalījums vērtību sadalījums no 10 (ļoti svarīgi) 1 (ne tik ļoti svarīgi) pēc Švarca modeļa energoresursu krīzes laikā (gadījumu skaits, aptaujas dati)

Rezultāti (5)

Anketēšanas mērķis noskaidrot Latvijas iedzīvotāju viedokli par esošām izglītības vērtībām mūžizglītībā, to salīdzināšanai pirms Covid-19 pandēmijas un pēc pandēmijas posmā.

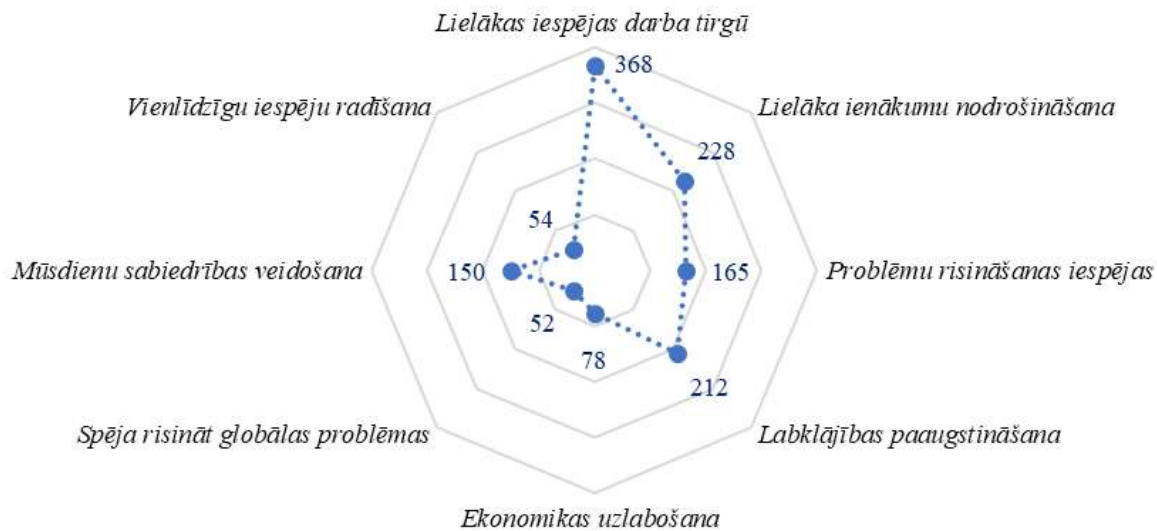
Respondentu skaits 413

Norise aptauja tika izveidota interneta aptaujas vietnē Google Forms, un interneta saite uz šo aptauju tika publicēta dažādos sociālajos tīklos

Laiks no 2022. gada aprīļa līdz novembrim

Pēc Kronbaha alfa testa iegūtais koeficients ir pietiekami ticamība $\alpha = 0,717$, tas nozīmē pietiekamu ticamību un iekšējo raksturlielumu saskaņotību.

Rezultāti (6)

Ieguvumi no izglītības (gadījumu skaits, aptaujas dati)

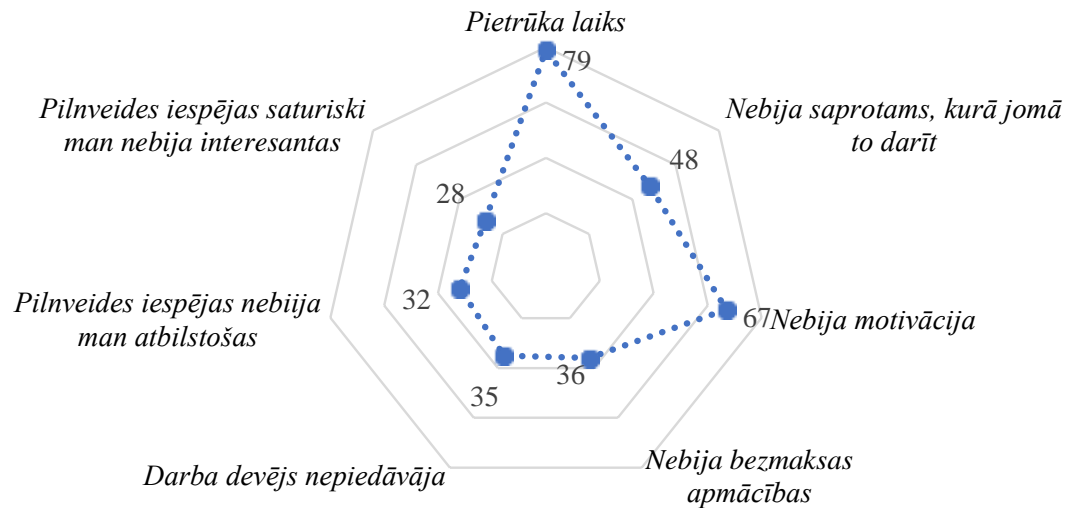
Rezultāti (7)

Faktors	Faktoru mijiedarbība	Rādītājs
lielākas iespējas darba tirgū	1) lielāku ienākumu gūšanu 2) labklājības līmeņa paaugstināšana 3) citi iemesli	(r=,388; p=,001) (r=,157; p=,001) (r=,222; p=,001)
lielāku ienākumu nodrošināšanu	1) valsts ekonomikas uzlabošanu 2) labklājības paaugstināšanu	(r=,186; p=,001) (r=,302; p=,001)
problēmu risināšanas spēja	1) valsts ekonomikas uzlabošanu 2) risināt globālas problēmas 3) celt savu pašvērtējumu 4) veidot mūsdienīgu sabiedrību 5) vienlīdzīgu iespēju radīšana	(r=,238; p=,001) (r=,361; p=,001) (r=,122; p=,014) (r=,258; p=,001) (r=,151; p=,002)
ekonomikas uzlabošana	1) lielāku ienākumu nodrošināšana 2) problēmu risināšanas spēja 3) labklājības paaugstināšana 4) risināt globālas problēmas 5) mūsdienu sabiedrības veidošana 6) vienlīdzīgu iespēju radīšana 7) citas iespējas	(r=,186; p=,001) (r=,238; p=,001) (r=,198; p=,001) (r=,395; p=,001) (r=,163; p=,001) (r=,280; p=,001) (r=,103; p=,037)

Rezultāti (7) tabulas turpinājums

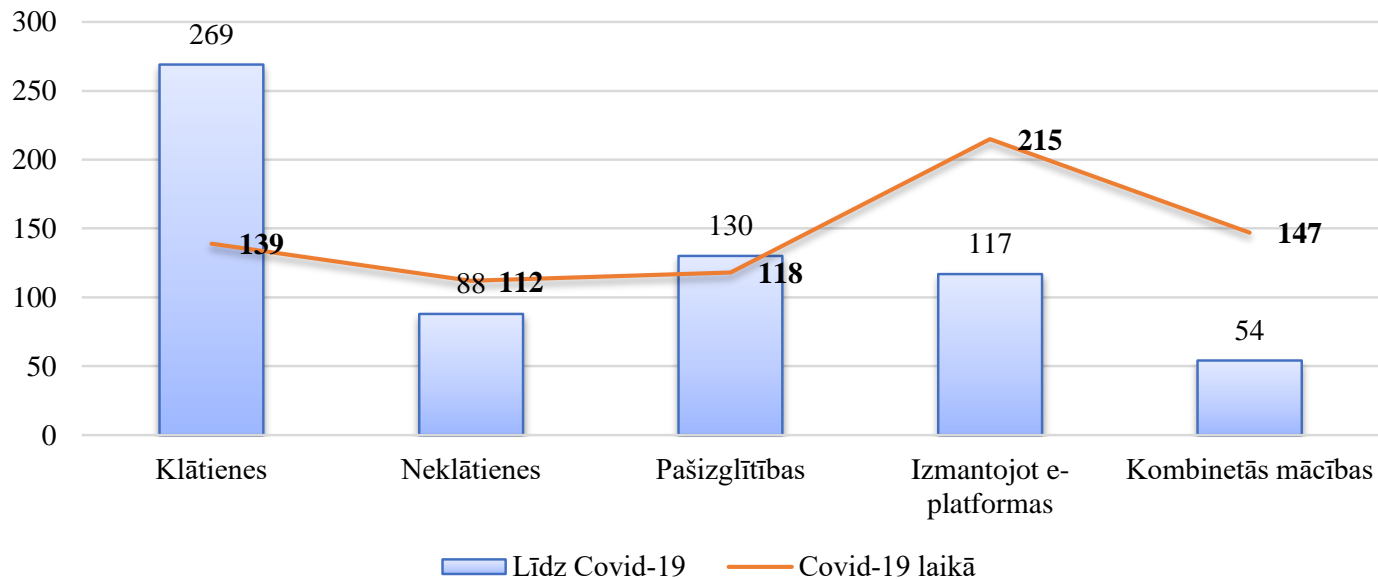
Faktors	Faktoru mijiedarbība	Rādītājs
labklājības paaugstināšana	<ol style="list-style-type: none"> 1) lielākām iespējas darba tirgū 2) lielāki ienākumi 3) problēmu risināšanas spējas 4) risināt globālas problēmas 5) mūsdienu sabiedrības veidošana 6) vienlīdzīgu iespēju radīšana 7) citas iespējas 	<p>(r=,157; p=,037)</p> <p>(r=,302; p=,001)</p> <p>(r=,122; p=,014)</p> <p>(r=,151; p=,002)</p> <p>(r=,181; p=,001)</p> <p>(r=,134; p=,007)</p> <p>(r=,154; p=,002)</p>
risināt globālas problēmas	<ol style="list-style-type: none"> 1) problēmu risināšanu 2) ekonomikas uzlabošana 3) labklājības uzlabošana 4) mūsdienu sabiedrības veidošana 5) vienlīdzīgu iespēju radīšana 	<p>(r=,361; p=,001)</p> <p>(r=,395; p=,001)</p> <p>(r=,151; p=,002)</p> <p>(r=,305; p=,001)</p> <p>(r=,239; p=,001)</p>
mūsdienu sabiedrības veidošana	<ol style="list-style-type: none"> 1) ekonomikas uzlabošana 2) labklājības paaugstināšana 3) risināt globālas problēmas 4) vienlīdzīgu iespēju radīšana 	<p>(r=,163; p=,001)</p> <p>(r=,181; p=,001)</p> <p>(r=,305; p=,001)</p> <p>(r=,229; p=,001)</p>

Rezultāti (8)

Iemesli, kas atturēja no iesaistes pieaugušo mācībās Covid-19 pandēmijas laikā
(gadījumu skaits, aptaujas dati)

Rezultāti (9)

Mācību organizācijas forma līdz Covid-19 un pandēmijas laikā (gadījumu skaits, aptaujas dati)

Secinājumi (1)

1. Pētījumos (Luksa, 2021; Upskilling Pathways - New opportunities for adults, 2019; Li, 2022; Liashenko, 2020, u.c.) norādīts, ka tuvākajos piecos līdz desmit gados aptuveni pusei strādājošo būs nepieciešamas pārkvalificēties, bet 90 % darbavietās strādājošajiem būs nepieciešamas labas digitālās prasmes. Tādēļ, šobrīd Eiropas Komisija meklē veidus kā ātrāk īstenot visu to cilvēku prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, kuri nav apguvuši pamatprasmes vai nav ieguvuši kvalifikāciju, lai nodrošinātu viņu nodarbinātību.
2. Maģistra darba pētījumā noteikti stimulējošie faktori, kas veicina pieaugušo izglītības transformēšanu. t.i. nepieciešamās prasmes darba tirgū:
 - finansiālie resursi, laika ekonomija, kā arī vēlme pēc augstāka labklājības līmeņa (Benavot, Hoppers, Lockhart, 2022; Liashenko, 2020; Liashenko, 2020);
 - pētījumos (Sart, Bayar, Corpadean, Gavriletea, 2022; Hovdhaugen, Opheim, 2018; Diez-Palomar, Castillo, Munté, Oliver, 2021) tiek minēts personas motivācija ir viens no stimulējošajiem faktoriem mūžizglītībā, lai palielinātu savus ienākumus un nākotnē būtu pieprasīts darba tirgū.

Secinājumi (2)

3. Vērtību transformācijā nenoliedzama ietekme ir COVID-19 pandēmijai un pastāvošiem ģeopolitiskiem apstākļiem, ko pierāda zinātnieku teoriju izpēte:

- pētījumos (Ponizovski, Grigoryan, Kühnen, Boehnke, 2019; Husain, Rahman, Khan, 2011) tiek norādīts pēc Švarca indivīda vērtību motivācijas apļa mainoties ārējiem apstākļiem vērtības savstarpēji var veidot saskaņas vai tieši pretēji veidoties konflikts starp vērtībām (Bojanowska, Urbańska, 2021; Foad, Maio, Hanel, 2020), piemēram, Covid-19 pandēmija radīja bailes par indivīda veselību, vai kara stāvoklis kādā noteiktā teritorijā norāda uz to, ka indivīda vērtība “sasniegumi” būs konfliktā ar indivīda vērtību “drošība”.
- pētījumos (Muthanna, Almahfali, Haider, 2022; Jones, Abebe, Emirie, Gebeyehu, Gezahegne, Tilahun, K., Workneh, Vintges, 2022; Cervantes-Duarte, Cano, 2016), tiek minēts, ka ģeopolitiskā situācija negatīvi ietekmē izglītību, kas skaidrojams ar mācību pārtraukšanu, piespiedu kārtā iesaistīšanās militārajā darbībā, fiziskās un psiholoģiskās traumas no kara apstākļos piedzīvotā.

Secinājumi (4)

5. Pēc pētījumā veiktās zinātniskās literatūras un anketēšanas rezultātiem, mūžizglītība ir aktuāla lielākoties visiem respondentiem neatkarīgi no viņu vecuma un kādā statusā tie šobrīd ir, t.i. atrodas darba attiecībās, jauna darba meklējumos, bērnu kopšanas atvaļinājumā vai pensionārs.

6. Pamatojoties uz *Kruskola–Valisa testa* rezultātiem respondentiem vecuma grupā no 25 līdz 34 gadiem ir norādījuši vairākus motīvus, kādēļ tie iesaistās mūžizglītībā, t.i., veidot jaunus kontaktus ar cilvēkiem ($p=0,008$); komunikācijas iespējas ($p=0,014$); iegūt apliecību vai sertifikātu ($p=0,001$), iegūt vairāk zināšanas par to, kas interesē ($p=0,048$); uzsākt savu biznesu ($p=0,001$); palielināt iespējas iegūt jaunu darbu ($p=0,002$); celt savu pašvērtējumu ($p=0,006$); vēlme sevi pilnveidot kā personību ($p=0,039$).

7. Pēc *Kruskola–Valisa testu* iegūtajiem rezultātiem var secināt, ka studentiem (Mean Rank 335,50) svarīgs motīvs ir komunikācija ($p=0,001$), ko ir apstiprinājuši arī pētījumi. Tāpat svarīgi no iegūtajiem datiem atzīmēt par vienu no galvenajiem motīviem kādēļ personas bezdarbnieka statusā (Mean Rank 277,00) iesaistās mūžizglītībā ir nepieciešamai dokuments ($p=0,004$), kas tiek izsniegts pēc mācību pabeigšanas un tas būs nepieciešams, lai palielinātu iespējas iegūt jaunu darbu ($p=0,067$).

Paldies par uzmanību!

